

Operacje przez dziurkę od klucza

Lekarze z klinik otolaryngologii i neurochirurgii białostockiego Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego docierają do coraz głębszych struktur mózgu pacjentów przez nos. Tak zaawansowane operacje endoskopowe podstawy czaszki wykonują jako nieliczni na świecie.

Specjaliści z Kliniki Neurochirurgii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku pierwszą endoskopową operację przez nos wykonali już w 2004 r. Było to zakończone sukcesem usunięcie guza przysadki mózgowej u 70-letniej kobiety. W kolejnych latach wykonywali operacje w okolicy przysadki mózgowej i stopniowo poszerzali obszar operacyjny na całą podstawę czaszki. W ostatnich latach zaczęli również zabiegi wykonywane w głębszych strukturach wewnątrzczaszkowych i mózgu.

foto: Bogusław F. Siolek

Białostocki specjaliści podejmują się operacji, których wykonania obawia się wielu lekarzy w kraju

Grant na naukę

Pionierskie operacje, a także publikacje zostały docenione przez ówczesny KBN, a obecnie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dwa lata temu Klinika Neurochirurgii wspólnie z Kliniką Otolaryngologii otrzymała grant rozwojowy - prawie 2 mln zł na rozwój technik endoskopowych podstawy czaszki i kręgosłupa. Pieniądze zostały wydane na zakup najnowszego sprzętu (m.in. neuronawigacji elektromagnetycznej, zestawu narzędzi, kamer i monitorów), a także na szkolenia. Za fundusze pochodzące z grantu lekarze mogli pojechać na specjalistyczne kursy do Anglii, Włoch, Francji i USA (m.in. do Pittsburga, gdzie pracują najwybitniejsi specjaliści

od endoskopowych operacji podstawy czaszki: prof. Hae Dong Jho, Ricardo L. Carrau, Amin Kassam, Paul Gardner). Po tych szkoleniach neurochirurdzy wspólnie z lekarzami z Kliniki Otolaryngologii (m.in. z dr Andrzejem Sieśkiewiczem) mogli rozpocząć bardziej zaawansowane i trudne operacje.

- Udało nam się stworzyć doskonały interdyscyplinarny zespół - opowiada dr Tomasz Łysoń, neurochirurg specjalizujący się w endoskopowych operacjach. - Zaczęliśmy operować patologiczne zmiany, które są położone bardzo głęboko w strukturze mózgu, np. w trzeciej komorze mózgu, podstawie płatów czołowych czy płatach skroniowych. Do mózgu dostajemy się przez nos. Dzięki temu, możemy eksplorować wszystko, co jest za, pod

i przy przysadce mózgowej. Jeżeli mamy zmiany leżące głęboko na podstawie czaszki, żeby się do nich dostać metodą klasyczną, musielibyśmy przeprowadzić bardzo trudne i skomplikowane operacje. Samo otwarcie czaszki, żeby się dostać do tych struktur, trwałoby kilka godzin. Nie mówiąc o tym, że potem potrzebna byłaby dłuższa rekonwalescencja, byłyby defekty kosmetyczne i wzrosłoby również ryzyko powikłań.

Tylko przez nos

Teraz, co najmniej raz w tygodniu, odbywają się operacje endoskopowe mózgu. Białostocki ośrodek stał się już znany w Polsce. Coraz częściej trafiają tu chorzy nawet z odległych regionów Polski, dla których operacja

endoskopowa jest jedynym ratunkiem. Przekonała się o tym 50-letnia pani Maria z Wrocławia. Miała guz dołu skrzydłowo - podniebiennego, penetrujący do jamy czaszki.

- Ten guz był bardzo niefortunnie położony – opowiada pacjentka. – W kilku ośrodkach w Polsce, do których zwróciłam się o pomoc, nie chciano się podjąć klasycznej operacji. Ryzyko powikłań było bardzo duże, mogłam po prostu nie przeżyć tej operacji albo obudzić się i być jak roślina.

Pani Maria przez przypadek dowiedziała się, że jedyną szansą dla niej jest operacja robiona endoskopowo - przez nos. Zaczęła szukać ośrodka, który leczy nowotwory tą metodą. Lekarze w kilku szpitalach w Polsce, z którymi się konsultowała, nie mieli wątpliwości, że jedynym specjalistą, który mógłby się podjąć takiej operacji jest dr Tomasz Łysoń z Kliniki Neurochirurgii UMB. Tak pani Maria trafiła do Białegostoku. Operacja wykonana pod koniec maja trwała ponad sześć godzin. Lekarze -

---

Do mózgu dostajemy się przez nos. Dzięki temu, możemy eksplorować wszystko, co jest za, pod i przy przysadce mózgowej

---

zespół neurochirurgów i laryngologów - dostał się do mózgu przez nos. Najpierw została wykonana śródoperacyjna biopsja, która potwierdziła, że pani Maria cierpi na nowotwór złośliwy.

- Lekarze usunęli mi cały guz, choć był on duży i rozlany – mówi kobieta. – Ponieważ jednak zmiana nie była łagodna, teraz czeka mnie dalsze leczenie onkologiczne. Po operacji czuję się bardzo dobrze i wierzę, że uda mi się wygrać walkę z chorobą.

Endoskopem w kręgosłup

Białostocki ośrodek jest też jednym z niewielu w Polsce, w którym wykonuje się rutynowo operacje dyskopatii metodą Destandau (technika opracowana przez francuskiego lekarza dr Jeana Destandau z Bordeaux).

foto: Bogusław F. Słok

Kliniki neurochirurgii i otolaryngologii w uznaniu osiągnięć otrzymały grant rozwojowy - prawie 2 mln zł na rozwój technik endoskopowych podstawy czaszki i kręgosłupa

- Metoda ta umożliwia wykonanie operacji na kręgosłupie metodą mniej inwazyjną od klasycznej - tłumaczy dr Łysoń. - Jest to operacja z asystą endoskopową, czyli pole operacji jest oglądane za pomocą endoskopu (operacje klasyczne są robione pod kontrolą mikroskopu lub lupy i wymagają większego cięcia). W tej metodzie cięcie wynosi jedynie 1,5 cm - 2 cm. Sam moment usuwania dysku jest bardzo podobny. Ale droga dostępu jest mniej urazowa i mniej uszkadza mięśnie przykręgosłupowe.

Teraz neurochirurdzy wdrażają techniki czysto endoskopowe w le-

czeniu dyskopatii. Polegają one na tym, że do kręgosłupa wprowadzany jest bardzo cienki endoskop (grubości długopisu).

- Jest to metoda bardzo oszczędzająca – tłumaczy dr Łysoń. - Do dysku dostajemy się nie od tyłu, ale bardziej z boku. Dzięki temu omijamy przyczepy mięśni, które ulegają uszkodzeniu przy klasycznej operacji. Usuwając dysk nie powodujemy blizny. Minusem jest to, że nie każdy pacjent kwalifikuje się do operacji tą metodą.

Katarzyna Malinowska-Olczyk

Konferencja chirurgów

W dniach 20-22 września w Białymstoku w Pałacu Branickich odbędzie się V Zjazd Polskiego Towarzystwa Chirurgii Podstawy Czaszki. Tematyka zjazdu dotyczy szeroko pojętych zagadnień z zakresu chirurgii podstawy czaszki, w tym również zastosowania technik endoskopowych w połączeniu z neuronawigacją oraz współpracy interdyscyplinarnej. W zjeździe uczestniczyć będą neurochirurdzy, otolaryngolodzy, radiolodzy, chirurdzy szczękowi i inni specjaliści. Organizatorem jest klinika Otolaryngologii i Klinika Neurochirurgii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Zjazd jest organizowany w ramach realizacji grantu rozwojowego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Lada moment ma również ruszyć e-learningowa platforma edukacyjna dla lekarzy. Specjaliści z innych ośrodków będą mogli logować się do serwisu i na żywo obserwować operacje endoskopowe wykonywane przez zespół białostockich neurochirurgów i otolaryngologów.

Wyjaśnienie

Informujemy, że autorem artykułu "Leczymy cukrzycę skalpelem", który ukazał się w poprzednim numerze Medyka, był dr hab. Piotr Myśliwiec, sekretarz Komitetu Naukowego Konferencji.